

**Український модернізм і
його особливості.**

**Модерністські напрями та
течії**

**Матеріали з теорії
літератури для 10 класу**

Літературний процес

Термін **"літературний процес"** виник на рубежі 20—30-х років ХХ ст. і почав широко використовуватися, починаючи з 60-х років. Цим терміном позначається, по-перше, літературне життя певної країни і епохи (у всій сукупності її явищ і фактів) і, по-друге, багатовіковий розвиток літератури в глобальному, всесвітньому масштабі.

Модернізм та його різновиди

- «Модернізм» (франц. *moderne* — сучасний, найновіший).
- Як конкретно-історичне явище *модернізм* з'явився у Франції, згодом поширився в інших європейських літературах. У ХХ ст. він став визначальною особливістю мистецтва.

Загальна стильова ознака модернізму

- Тенденція до символізації, ідеалізації та романтизації зображуваного

Український модернізм – це:

неокласицизм

футуризм

неоромантизм

імпресіонізм

символізм

експресіонізм

Особливості модернізму

- *Творчість модерністів має елітарний характер, вона складна для сприйняття. Модерністи виявляють глибоку увагу до підсвідомого у людській психіці. Модерністи зосереджують увагу на психології людини. Теми, сюжети, образи вони беруть з фольклору, міфології, культурної історії, прагнучи дистанціюватися від реальності.*

Модерністи :

- *прагнуть створити "нову дійсність", свій неповторний світ;*
- *використовують умовні форми, які створюють ірреальний, неправдоподібний світ;*
- *руйнують традиційні конструктивні елементи твору, іноді відмовляються від сюжету, художнього часу, простору, дії, персонажів.*

Період власне модернізму тривав від початку ХІХ століття до 60-х років ХХ століття.

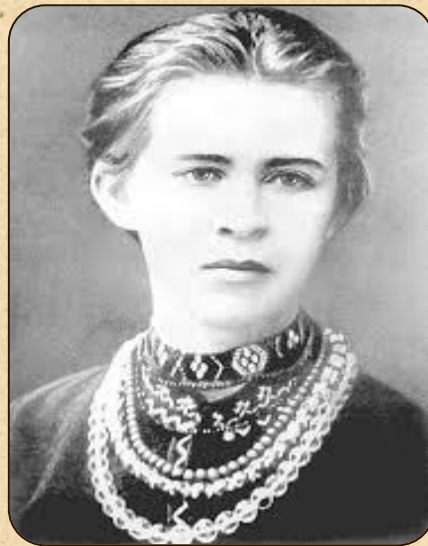
- Особливості власне модернізму виявилися у творчості таких українських письменників, як Василь Стефаник, Іван Франко, Леся Українка, Микола Хвильовий, Ліна Костенко, Василь Симоненко, Іван Драч, Василь Стус.*

Представники раннього українського модернізму

Іван
Франко

Леся
Українка

Михайло
Коцюбинський

Символізм (грец. *symbolon* — знак) —
з'явився у 70—80-х роках XIX століття
у Франції

Одна із стильових течій модернізму, яка ґрунтується на інтуїції та ірраціональності як засобах передачі сутності об'єктивної реальності.

Основною художньою рисою символізму є те, що конкретний художній образ перетворюється на багатозначний символ.

Символізм у живописі

Оділон Редон-
французький графік
“Крилатий старий”

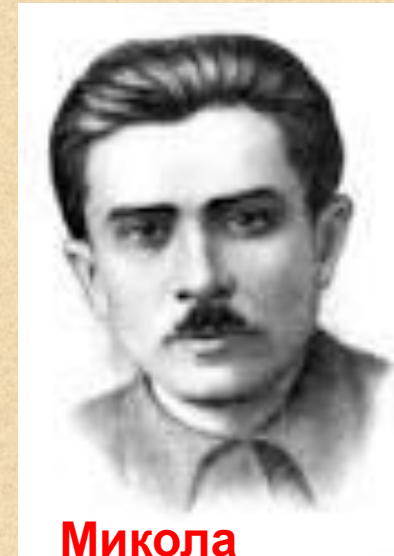
Представники українського символізму

**Олександр
Олесь**

**Павло
Тичина**

**Микола
Хвильовий**

Імпресіонізм (франц. *impression* —
враження)

спершу з'явився у французькому
малярстві у II половині XIX століття

Клод Моне «Імпресія. Схід сонця» (
1873)

-
- *Імпресіоністи відтворювали світ у русі, вважали, що твори повинні виникати без попереднього осмислення чи задуму.*
  - *Імпресіоніст є свого роду колекціонером вражень.*
  - *Письменник-імпресіоніст створює не готову картину, а ескіз до неї.*

Імпресіонізм в Україні

Має лірико-романтичне забарвлення, що єднає його з неоромантизмом та символізмом. Це добре помітно у творах М.М. Коцюбинського, зокрема у повісті "Тіні забутих предків».

**Імпресіоністичну стильову
течію продовжили
українські письменники:**

Андрій Головка,

Богдан Лепкий,

Валер'ян Підмогильний,

Григорій Косинка,

Микола Хвильовий,

Василь Еллан-Блакитний,

Олександр Олесь,

Євген Плужник,

Тодось Осьмачка

Неоромантизм (грец. *neos* — новий,
молодий і франц. *romantisme*) -

стильова течія модернізму, яка виникла в
українській літературі на початку

XX століття

Неоромантизм національна течія української літератури.

- *Неоромантизм зберіг риси класичного романтизму, зокрема конфлікт з дійсністю, який породжував гострий напружений сюжет.*

Неоромантичним творам властиві

- динамізм, драматизм, вольове начало, загострений патріотизм, увага до національно-суспільних проблем, різке заперечення комуністичного тоталітаризму, туга за героїзмом, уславлення активної людини

Відмінності від класичного романтизму :

- ідеали представляються в яскравих художніх образах;*
- виняткові герої у виняткових обставинах;*
- зосереджується увага на дослідженні внутрішнього світу людини;*
- використовуються засоби символіки, гіперболізація, гра кольорів і півтонів, усе багатство ритміки і строфіки*

Приклади неоромантичних творів

- Ольга Кобилянська “ Людина ”, “ Царівна ”
- Іван Франко “ Украдене щастя ”, “ Мойсей ”,
“ Зів’яле листя ”
- Леся Українка “ Лісова пісня ”

Неореалізм (від грец. neos —новий і лат. realis — суттєвий, дійсний)

- — *стильова течія в українській літературі, яка утвердилася у 20-ті роки ХХ століття, розвинулася з класичного реалізму.*

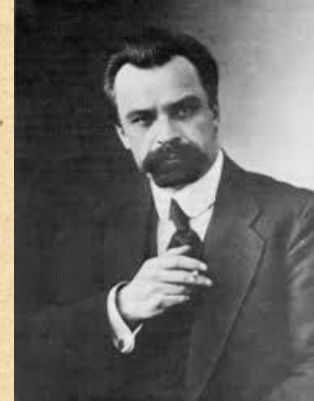

Особливості неореалізму

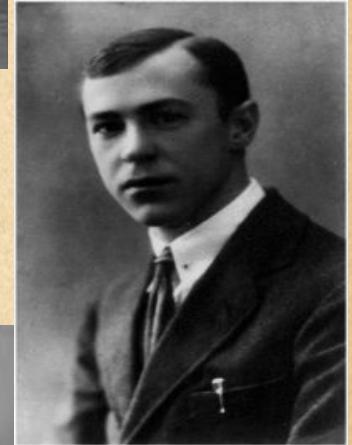
- поглиблений психологізм;
- заглиблення у внутрішній світ персонажа для самодостатнього осмислення його як людини;
- суперечності у творах цього стилю виступають (переважно на підтекстовому рівні) як вияви понадчасового конфлікту добра і зла, світла і темряви;
- автор намагається зрозуміти і об'єктивно подати позицію кожної зі сторін досліджуваного конфлікту.

Найякравіше неореалізм виявився у творчості

- Володимира Винниченка

- Валер'яна Підмогильного

- Бориса
Антоненка-Давидовича

Експересіонізм (лат. *expression* — вираження) — утвердився в Німеччині на початку ХХ століття.

Основні принципи

- суб'єктивність
- експеримент
- новизна
- відмова зображувати дійсність правдоподібно

Характерні риси експресіонізму

*Увага до внутрішнього світу людини,
наголошення на авторському
світосприйнятті, нервова емоційність,
фрагментарність оповіді, застосування
символів, гротеску тощо.*

Експресіонізм в живописі

Найхарактернішим для експресіонізму образом Й. Бехер вважав "напружений, відкритий в екстазі рот".

Едвард Мунк " Крик"

Елементи експресіонізму в своїй творчості використовували

- Василь Стефаник
- Микола Хвильовий
- Олександр Довженко
- Валер'ян Підмогильний

Підготувала
вчитель української мови та літератури
Кам'янської ЗОШ І-ІІІ ступенів
Нікопольської районної ради
Гулак Маргарита Вікторівна

Посилання

- Основи літературознавства - Ференц Н.С.
- Професія-вчитель літератури –Чередник Т.П.
- Усі українські письменники - Хізова Ю.І., Щоголева В.В.
- Шаблон Шаблон <http://pedsovet.su> Курбанова І.Б.
- Фон (текстура кожи)
http://fotobg.ru/upload/leather_texture368.jpg
- Фон (бумага)
<http://i014.radikal.ru/o801/bf/a1af9eaa1ac8.png>
- Уголок
<http://www.lenagold.ru/fon/clipart/u/ugol/ugol28.png>
- Геральдическая лилия для маркированного списка
http://www.trafaret-shop.ru/img/cat/item/0171-01_med.jp